

LATVIJAS VALSTS PREZIDENTS

Rīgā 2017.gada 31.martā

Nr.136

Latvijas Republikas
Saeimas priekšsēdētājam
Inārai Mūrniecei

Ļoti cienījamā Mūrnieces kundze!

Saeima 2017.gada 23.martā pieņēma likumu „Grozījumi likumā “Par zemes privatizāciju lauku apvidos”” (likumprojekta Nr.590/Lp12) (turpmāk – Likums). Likumu izstrādājusi Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisija, lai novērstu likuma “Par zemes privatizāciju lauku apvidos” piemērošanas gaitā identificētās problēmas.

Likumā risināti arī jautājumi, kas saistīti ar Eiropas Komisijas pārkāpumu procedūras lietā izteikto iebildumu Latvijas Republikai novēršanu. Ar Likumu veiktie grozījumi likuma “Par zemes privatizāciju lauku apvidos” 28.¹ pantā paredz izmaiņas lauksaimniecības zemes iegādes nosacījumos fiziskām un juridiskām personām.

I

Pamatojoties uz Eiropas Komisijas iebildumiem, ar Likumu tiek atceltas lauksaimniecības zemes pircējiem noteiktās prasības par attiecīgas pieredzes vai

izglītības nepieciešamību, prasības saistībā ar vienoto platības maksājumu vai tiešo maksājumu saņemšanu, kā arī prasības saistībā ar ieņēmumiem no lauksaimnieciskās ražošanas (Likuma 1.panta pirmā, otrā, piektā, sestā un septītā daļa). Eiropas Komisija uzskatījusi, ka šādas prasības neatbilst Eiropas Savienības dibināšanas līgumā noteiktajai brīva kapitāla apritei un uzņēmējdarbības veikšanas brīvībai. Vienlaikus ar Likumu tiek noteiktas jaunas prasības personām, kuras vēlas iegūt īpašumā lauksaimniecības zemi.

Ar Likuma 1.panta ceturto daļu, kas citastarp papildina likuma "Par zemes privatizāciju lauku apvidos" 28.¹ panta pirmās daļas 1.punktu ar "f" un "g" apakšpunktu, noteikts, ka fiziska persona var iegūt īpašumā lauksaimniecības zemi vairāk par desmit hektāriem, ja ir saņēmusi dokumentu par valsts valodas zināšanām vismaz atbilstoši A līmeņa 1.pakāpei un ir spējīga valsts valodā prezentēt zemes turpmāku izmantošanu lauksaimnieciskajā ražošanā un atbildēt uz pašvaldības komisijas locekļu jautājumiem.

Ar Likuma 1.panta devīto daļu, kas citastarp papildina likuma "Par zemes privatizāciju lauku apvidos" 28.¹ panta pirmās daļas 2.punktu ar "g" apakšpunktu, noteikts, ka juridiska persona var iegūt īpašumā lauksaimniecības zemi vairāk par pieciem hektāriem, ja tās vienīgais īpašnieks vai vairākuma kapitāldaļu turētāji ir saņēmuši dokumentu par valsts valodas zināšanām vismaz atbilstoši A līmeņa 1.pakāpei.

Iepazīstoties ar Likumu, tā sagatavošanas materiāliem un Valsts prezidenta kancelejā sasauktajā sanāksmē paustajiem uzaicināto personu viedokļiem, secinu, ka Likuma 1.panta ceturto un devīto daļu rada iekšējas pretrunas Likuma tekstā un pastāv pretrunas ar citiem likumiem, kas apdraud tā sekmīgu piemērošanu.

II

Likuma 1.panta ceturtajā daļā ietvertā prasība par nepieciešamo valsts valodas zināšanu līmeni ir pretrunā šajā pašā normā ietvertajai prasībai spēt valsts valodā prezentēt zemes turpmāku izmantošanu un atbildēt uz pašvaldības komisijas locekļu jautājumiem.

Ar Likumu veiktie papildinājumi likuma "Par zemes privatizāciju lauku apvidos" 28.¹ panta pirmās daļas 1.punktā, proti - "f" apakšpunkts, nosaka

pienākumu saņemt dokumentu par valsts valodas zināšanām vismaz atbilstoši A līmeņa 1.pakāpei.

Atbilstoši Ministru kabineta 2009.gada 7.jūlija noteikumu Nr.733 "Noteikumi par valsts valodas zināšanu apjomu un valsts valodas prasmes pārbaudes kārtību profesionālo un amata pienākumu veikšanai, pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanai un Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanai un valsts nodevu par valsts valodas prasmes pārbaudi" 17.1.apakšpunktam A līmeņa 1.pakāpe ir valsts valodas prasmes pamata līmenis. Valsts valodas zināšanu prasmes šajā līmenī no personas prasa spēju frāzēs un īsos teikumos sazināties par vienkāršām ikdienas tēmām, minimāli lietot profesionālo leksiku, uztvert un saprast lēnā tempā skaidri runātus neliela apjoma elementāras struktūras tekstus par zināmiem tematiem.

Tādejādi Likuma 1.panta ceturtajā daļā ietvertā prasība par nepieciešamo valsts valodas zināšanu līmeni nav salāgojama ar šajā normā ietvertu papildinājumu likuma "Par zemes privatizāciju lauku apvidos" 28.¹ panta pirmās daļas 1.punkta "g" apakšpunktā, kas paredz personas pienākumu spēt valsts valodā prezentēt zemes turpmāko izmantošanu un atbildēt uz pašvaldības komisijas locekļu jautājumiem. Šāds Likumā aprakstītais valsts valodas prasmju faktiskais līmenis ir augstāks, nekā Likumā prasītās valsts valodas zināšanas atbilstoši A līmeņa 1.pakāpei.

III

Likuma 1.panta ceturtajā daļā ietvertā prasība, kas paredz personas pienākumu spēt prezentēt zemes turpmāku izmantošanu lauksaimnieciskajā ražošanā, ir pretrunā likuma "Par zemes privatizāciju lauku apvidos" 28.¹ panta pirmās daļas 1.punkta "c" apakšpunktā ietvertajai prasībai rakstveidā apliecināt zemes izmantošanu lauksaimnieciskajā darbībā.

Lauksaimnieciskā darbība likuma "Par zemes privatizāciju lauku apvidos" izpratnē ir augkopības (arī koku stādu, sēņu, savvaļas ogu audzēšana), lopkopības (arī truškopība, putnkopība, biškopība un zvērkopība), iekšējo ūdeņu zivsaimniecības (zivju audzēšana privātajās ūdenstilpēs) un dārzkopības (arī puķkopība, siltumnīcu saimniecība) produkcijas audzēšana un ražošana, tajā skaitā

šīs produkcijas pirmapstrāde un pēcapstrāde, ja tā veikta pašā saimniecībā, kā arī lauku tūrisma pakalpojumu sniegšana un lauksaimniecības zemes uzturēšana noganīšanai vai kultūraugu audzēšanai piemērotā stāvoklī.

Spēkā esošais regulējums neuzliek personai pienākumu lauksaimniecības zemi tikai un vienīgi izmantot lauksaimnieciskajā ražošanā. Tāpēc nav pamata spēju prezentēt lauksaimniecības zemes izmantošanu lauksaimnieciskajā ražošanā izvirzīt kā nosacījumu, no kā būtu atkarīgas tiesības lauksaimniecības zemi iegūt īpašumā.

IV

Ar Likuma 1.panta ceturto daļu likuma “Par zemes privatizāciju lauku apvidos” 28.¹ panta pirmās daļas 1.punktā ietvertajā “g” apakšpunktā noteiktā prasība fiziskai personai “ir spējīga valsts valodā prezentēt zemes turpmāku izmantošanu lauksaimnieciskajā ražošanā un atbildēt uz pašvaldības komisijas locekļu jautājumiem” ir patstāvīgs nosacījums. No šī nosacījuma izpildes atkarīgas fiziskas personas tiesības iegūt īpašumā lauksaimniecības zemi, un attiecīgo prasību neizpildīšana ir atsevišķs pamats liegumam iegūt īpašumā lauksaimniecības zemi.

Minētā norma Likumā ietverta pēc Saeimas deputāta Edgara Putras priekšlikuma, kas Saeimas Tautsaimniecības, agrārās, vides un reģionālās politikas komisijā neguva atbalstu, bet tika atbalstīts Saeimas sēdē, pieņemot Likumu galīgajā lasījumā.

Iepazīstoties ar Valsts prezidenta kancelejā sasauktajā sanāksmē paustajiem viedokļiem, secinu, ka atbildīgajām institūcijām un iesaistītajām organizācijām ir kardināli atšķirīgi viedokļi par šīs normas saturu un iespējamām sekām, ko tā varētu radīt. Likumā ietvertā norma tiek traktēta gan kā pašvaldības komisijas tiesības uzklaut lauksaimniecības zemes pircēju, gan kā pašvaldības komisijas pienākums vērtēt lauksaimniecības zemes pircēja valodas un prezentācijas prasmes, kā arī no šo prasmju vērtējuma vadīties, attiecīgi piešķirot vai atsakot piešķirt tiesības iegūt īpašumā lauksaimniecības zemi.

Normas formulējums neatstāj pašvaldības komisijai izvēles iespējas un uzdod par pienākumu vērtēt, vai fiziska persona ir spējīga valsts valodā prezentēt zemes

turpmāku izmantošanu lauksaimnieciskajā ražošanā un atbildēt uz pašvaldības komisijas locekļu jautājumiem, attiecīgi izlemjot jautājumu par lauksaimniecības zemes ieguves tiesību pieļaujamību.

Pievēršama uzmanība arī tam, ka attiecībā uz juridisko personu tiesībām iegūt īpašumā lauksaimniecības zemi nav noteikta prasība prezentēt zemes turpmāku izmantošanu, lai gan juridiskām personām šādas prasības izvirzīšana, iespējams, būtu vairāk pamatota, ja tas tiktu darīts juridiski korektā veidā. Tāpēc šajā gadījumā nav arī saprotams likumdevēja mērķis, radot atšķirīgu attieksmi izvirzītajās prasībās atkarībā no izvēlētās darbības formas.

V

Pašvaldības komisijas lēmums par atteikumu lauksaimniecības zemi iegūt īpašumā ir administratīvs akts. Atbilstoši likuma "Par zemes privatizāciju lauku apvidos" 30.¹ panta trešajai daļai tas ir pārsūdzams Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā. Taču Likumā nav ietverta neviena norma, kas dotu pašvaldības komisijai tiesisku pamatu izdot likumīgu un pamatotu administratīvo aktu, izpildot ar Likuma 1.panta ceturto daļu likuma "Par zemes privatizāciju lauku apvidos" 28.¹ panta pirmās daļas 1.punktā ietverto "g" apakšpunktu.

Likuma regulējums nedrīkst būt tik neskaidrs, ka tas ne tikai apdraud tiesību normu precīzas piemērošanas iespējas, bet arī rada ievērojamus patvaļas un pat korupcijas riskus gadījumos, kad normas to neprecizitātes dēļ var tikt piemērotas ļaunprātīgi vai kādu atsevišķu personu interesēs.

Tāpat Likumā nav ietverta neviena norma, kas varētu būt pamats, lai pašvaldības komisija izsniegtu Likuma 9.pantā minēto izziņu par piekrišanu lauksaimniecības zemes iegādei, ja līdz 2014.gada 31.oktobrim noslēgts zemes iegādes darījuma akts nav reģistrēts zemesgrāmatā līdz 2017.gada 31.decembrim. Taču no pašvaldības izsniegtās izziņas ir atkarīgs tas, vai darījumu varēs nostiprināt zemesgrāmatā.

Tāpēc apsverams, vai Likumā šādā veidā pašvaldības komisijai nav piešķirta pārāk plaša rīcības brīvība.

VI

Vērtējams arī tas, vai ar Likuma 1.panta devīto daļu likuma “Par zemes privatizāciju lauku apvidos” 28.¹ panta pirmās daļas 2.punkta “g” apakšpunktā ietvertais papildinājums par prasību juridiskas personas vienīgajam īpašniekam vai vairākuma kapitāldaļu turētājiem saņemt dokumentu par valsts valodas zināšanām vismaz atbilstoši A līmeņa 1.pakāpei, nenonāk pretrunā ar juridiskas personas būtību un šāda tiesību subjekta izveides mērķiem.

Spēkā esošie normatīvie akti neparedz īpašnieka vai kapitāldaļu turētāju pienākumu saimniecisko darbību veikt personīgi. Valsts valodas zināšanu prasības visupirms būtu attiecināmas uz tiem subjektiem, kas nepastarpināti veic lauksaimniecisko darbību, proti, juridisko personu izpildinstitūcijām vai to pilnvarotajām personām. Turklāt šādā gadījumā valsts valodas zināšanu prasmēm būtu jābūt daudz augstākām nekā tikai A līmeņa 1.pakāpe.

Turklāt, ja juridiskas personas īpašnieki ir citas juridiskas personas, Likumā ietverta prasība par valsts valodas zināšanām nav iespējams izpildīt, jo normatīvie akti neparedz un pēc savas būtības nevar paredzēt kārtību, kādā juridiska persona var saņemt dokumentu par valsts valodas zināšanām vismaz atbilstoši A līmeņa 1.pakāpei.

VII

Vērtējot Likumā ietvertās normas kopsakarā ar jau spēkā esošo regulējumu un citu likumu normām, ir pamats apšaubīt Likuma efektīvas piemērošanas iespējas.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmi un Valsts valodas likumu saziņa valsts un pašvaldību iestādēs notiek valsts valodā. Lauksaimniecības zemes iegūšanas īpašumā regulējums nevar ne atcelt, ne mainīt to, ka vienīgā valsts valoda Latvijā ir latviešu valoda un saziņa valsts un pašvaldību iestādēs notiek valsts valodā.

Fiziska persona iestādē var vērsties pati vai ar pilnvarota pārstāvja starpniecību. Juridiska persona iestādē var vērsties ar pilnvarotas personas starpniecību; tās lietas var vest attiecīgās juridiskās personas institūcija vai līgumiskais pārstāvis. Likums var radīt domstarpības par fiziskas personas un

juridiskas personas iespējām saziņā ar pašvaldības komisiju izmantot pilnvarotu pārstāvi, lai gan Administratīvā procesa likuma regulējums ir piemērojams jebkurā gadījumā.

Pievēršama arī uzmanība tam, ka Valsts valodas likuma 6.pants un tam pakārtotie Ministru kabineta noteikumi, kas regulē jautājumu par valsts valodas zināšanu apjomu un valsts valodas prasmes pārbaudes kārtību, noteic prasības privāto iestāžu un organizāciju darbiniekiem, un tās saistītas ar profesionālo un amata pienākumu veikšanu. Būtu izvērtējams, vai bez papildinājumiem šajā regulējumā iespējams paredzēt valsts valodas zināšanu pienākumu fiziskai personai vai juridiskas personas īpašniekam vai vairākuma kapitāldaļu turētājiem, kuri vēlas iegādāties lauksaimniecības zemi.

VIII

Nemot vērā iepriekšminēto, uzskatu, ka šīs Likuma nepilnības ir tik būtiskas, ka tās būtu novēršamas pirms Likuma izsludināšanas. Aicinu Saeimu Likumā ietverto regulējumu pilnveidot, lai novērstu manis minētās nepilnības, vai strīdīgo regulējumu no Likuma izslēgt. Likuma prasības nedrīkstētu sarežģīt mūsu zemnieku iespējas iegūt īpašumā jaunas lauksaimniecības zemes un attīstīties.

Tādēļ, pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 71.pantu, prasū likuma „Grozījumi likumā “Par zemes privatizāciju lauku apvidos”” (likumprojekta Nr. 590/Lp12) otrreizēju caurlūkošanu.

Cieņā

Valsts prezidents

Raimonds Vējonis